

Mevsimler Oratoryosu (Hob.H21/3)

Work Title	Musik zu <i>Ein Sommernachtstraum</i>
Alternative Title	A Midsummer Night's Dream
Composer	Mendelssohn, Felix
Opus/Catalogue Number	Op. 61, MWV M 13
Movements/Sections	14 movements
Year/Date of Composition	1842
First Performance	1826-08-26 <i>Ouverture (Op. 21)</i> Berlin: Abraham Mendelssohns Wohnhaus. Felix Mendelssohn, conductor. 1827-02-20 <i>Ouverture (Op. 21)</i> (first public performance) Stetin: Carl Loewe, conductor 1843-10-14 <i>Ouverture und Bühnenmusik (Opp. 21 & 61)</i> Potsdam: Neuen Palais. Felix Mendelssohn, conductor
First Publication	1844, 1848 - Leipzig: Breitkopf und Härtel • <i>Vocal Score</i> - Plate 7040, 115 pages (1844) • <i>Full Score</i> - Plate 7774, 177 pages (1848)
Librettist	William Shakespeare (1564-1616)
Language	English ; German
Dedication	King Friedrich Wilhelm IV
Composer Time Period	Romantic
Piece Style	Romantic
Instrumentation	voices, chorus / orchestra

Joseph Haydn, bu ikinci büyük oratoryosunu, ilk oratoryosu olan *Yaratılış*'tan hemen sonra yazmaya başladı. 1799 ile 1800 yılları arasında, iki yıl yorucu çalışmadan sonra tamamladı. Eser ilk kez 24 Nisan 1801'de, sonra da 27 Nisan ve 1 Mayıs günlerinde Viyana'nın Schwarzenberg Sarayı'nda özel olarak seslendirildi. Birkaç hafta sonra da imparatorluk sarayında, Kraliçe Maria Theresia'nın huzurunda söylendi. 29 Mayıs'ta resmen Redoutensaal'in büyük salonunda Viyanalılarına sunuldu.

Oratoryonun metni, ilki gibi İngilizceden çevrilmişti. *Mevsimler* (The Seasons) adıyla, İngiliz yazar James Thomson (1700-1748)'un 1726'da yayımlanmış bir eseri idi. Thomson hümanist bir anlayışla, MÖ I. yüzyılda yaşamış olan Romalı şair Virgil'i örnek almıştı: Thomson doğanın köy yaşamı üzerine etkisini ahlak yönünden ele almış, doğanın köylüler üzerindeki yansımalarını izlemişti. Haydn ile aynı yaşlarda olan diplomat, saray kütüphanecisi, amatör olarak besteler de yapan Gottfried van Swieten (1734-1803) Londra'da bulunduğu sırada bu metni bulmuş, Almancaya çevirmiş ve Haydn'a ulaştırmıştı. Ancak despot bir yapıya sahip olan Van

Swieten, çabuk bir başarıya ulaşmak istiyor, hatta Haydn'a müzik yönünden öğütler veriyordu.

Maria Theresia
(1717-1780)

Dehanın ilk şartı olarak çalışmayı şart koşan Haydn, ilk kez yakınıyor, 67 yaşın verdiği yorgunlukla isyan

ediyordu. Van Swieten'in işe karışması bazen büyük kavgalara da neden oluyordu. Eser bittiği zaman Haydn'ın başı ateşten yanıyor, hatta "Mevsimler'i hiç yazmamalıydım" diyordu.

James Thomson
(1700-1748)

Haydn uzmanı Karl Geiringer'in, her biri bir bütün kantat olarak nitelediği dört bölümlü Mevsimler, Breitkopf yayınevindeki ilk basımında Oratoryo başlığını taşıyordu. Birbiri ardına biraz gevşek şekilde sıralanan bu dört mevsimde Haydn, koroyla beraber üç soliste yer vermiş; Kış'ın sonunda ise ayrı bir koro kullanmıştır. Her mevsimin başında da enstrümental bir giriş öngörmüş, bunlarda da yılların büyük senfonik deneyimini değerlendirmiştir.

Solistlere verilen Resitatif ve Arya bölümleri ise Haydn'ın estetik anlayışını yansıtır. Metnin müzikle yansımaları olan resitatifte Haydn, Bach gibi ruhsal bir gerilimi öngörmez; yükselen ve alçalan melodi çizgilerinde hareketlerin dinamiğini gözetir. Metnin bestelenmiş şekli olan aryalarda ise statik, durağan ilkeleri sergiler, onları tasvirde kullanır. Böylece lirik ve ilahi bir biçime yaklaşan hayranlık ve sevgiyle doğa anlatılırken, Haydn biraz da kendi çocukluğunun geçtiği kırsal çevreyi, Güney Avusturya'nın düzlüklerini, tarlalarını ve bağlarını yansıtır.

Eserin başkışileri de köylüler ile avcılar korosudur: Üç solistten Simon (bas) toprağı kiralayıp işleten bir marabadır. Onun kızı olan Hanne (İngilizce aslında Jane) soprano partisini üstlenir. Diğer genç köylü Lukas (Lucas) –tenor- ise Hanne'nin sevgilisidir.

1. bölüm İlkbahar, tohum ve ümit mevsimidir. Girişteki orkestra müziği önce buruk, minör tonda kıştan bahara geçişi yansıtır (No.1a). Ağır (largo) tempoda, dört ölçü süren Sol-Fa-Mi bemol-Re sıralaması, tek sesli (unison) olarak yaylılar ve fagot tarafından çalınırken kışın boşluğu ve buzlu yalnızlığı dile getirilir. Bunu izleyen canlı (vivace) tempoda bir koşuşturma, sanki çılgınca bir didişme zirveye ulaşınca üç solistin resitatif duyulur: "Belalı kışın, uzaktaki kutba çekip gittiğini seyredin" (No.1b). İlk koroda köylüler, yalın bir halk müziği benzeri havada "Gel kutsal bahar" sözleriyle sevinçlerini belirtir (No.2). Orta bölme kızlar ve kadınlar korusu katılır; erkekler korusu ise onları ihtiyatlı olmaya çağırırken, müzikte kışın minör armonileri ve disonansları belirterek karşıt bir armoni yaratılır. Simon'un "Köylü mutlu bir şekilde tarlasına gitmek için acele ediyor" diye başlayan aryası (No.4) ise saf bir doğa sevgisini yansıtır. Haydn burada şakacı bir tavırla, sabanını ılık çalarak süren köylüyü, Sürpriz Senfoni'sinin 2. bölümünün ünlü ezgiyle canlandırmıştır. Ona erdiğini söyleyen Lukas'ın resitatifinden (No.5) sonra köylülerin korusu ve üç solist Tanrı'nın kutsamasını ister. Yağmurun yağmasını, rüzgârın yumuşamasını, güneşin parlaklığını arzulayan dinsel ve törensel hava ağırlıklı ilginç bölüm (No.6) dikkat çeker. Hanne'nin "Ah, ne sevimli" diye başlattığı Neşe Şarkısı (No.8) ise ışıklı ve parlak bir ara müziği gibidir. Üç solist gençlik korosuyla dönüşümlü olarak bu mutluluğu yansıtır. İlkbahar, tüm katılımla söylenen, güçlü armonik değişimlerle ağır ve törensel (maestoso) başlayıp çabuk (allegro) bir fuge dönüşen "Sonsuz, kudretli, merhametli Tanrı (No.9) bölümüyle sona erer. (Süre 33')

2. bölüm Yaz, bir yaz gününün sabaktan akşama kadar olan tasviridir. Do minör tonlarda gezinen kısa bir prelüd, uzaklaşan geceyi ve yeni günün kızılığını yansıtır. Obuanın çaldığı neşeli horoz ötüşü, üç kez tekrarlanır. Bu "ku-ku-ri-ko" çağrısı

önce beşli, sonra altılı, en sonda da yedinci aralığa yükselir. Ardından çoban borusu, korno duyulur. Simon, huzurlu tavırdaki aryasında (No.11) “Uyanık çobanın mutlu sürüyü topladığını” anlatır. Kısa bir koro bölmesiyle, peslerden kromatik olarak yükselen ve tüm orkestranın da katıldığı güçlü bir kreşendo ile güneşin doğuşu çizilir. Akıcı keman pasajları, parlak trompet tınları, üç solistin koloratur tarzda süslediği koronun “Alevli görkemiyle, muhteşem ışıltısıyla” sözlerini içeren büyük övgüsü, “Var ol ey güneş, var ol” diye kutlanır (No.12). Sabahın serinliği hemen öğle sığağına dönüşür. Parlak aydınlıkta, sıcak mi majör tonalitedeki ağır (largo) resitatifte (no.14) Lukas, havanın ağırlığından yakınıdır. Hanne ise resitatifinde (No.16) “Karanlık korunun serin gölgesi”ni övdükten sonra “Ne kadar ferahlatıcı duygu” diye başlayan pastoral aryasını söyler (No.17). bu arya solo obua eşlik ederek bu kırsal havayı destekler. Birden ortam değişir. Karanlık ve ürkütücü armoniler belirir. Orkestra birden susar. Bu “genel sus” adeta bir ölüm sessizliği yaratır. Aniden bir şimşek çakar ve flütün bir staccato figürle bunu canlandırmasından sonra fırtına başlar. Kromatik geçişlerle gelişen bu do minör tondaki bulanık hava, koronun “Ah, fırtına yaklaşıyor” sözleriyle vurgulanır (No.19). Sonra fırtına yavaş yavaş diner; müziğin gücü giderek azalırken (diminuendo) uzakta yine de şimşekler çakmaktadır. Bu kromatik gelişim, yerini temiz ve sakin do majör tınlara bırakırken, kırdan taze bir hava belirmiş gibidir. Üç solist (terzetto) ve koro, akşamın barış dolu ortamını duyurur. Tarladan dönen sığırı trombon canlandırırken, bıldırcın eşini arayarak öter. Ağustos böceklerinin cırlayışını flüt canlandırır ve çan sesleri yankılanır. (Süre 37’)

3. bölüm Sonbahar, bir üçlü (triptikon) biçiminde düzenlenmiştir. Hasat ve bağbozumu bu mevsimin bayramlarıdır. Üç solistin “Doğanın çalışmayı ödüllendiği”ni belirten, hasatı öven sözleri koroda bir füg biçiminde yansır (No.23). daha sonra şaka ve eğlence başlar: Lukas, Hanne’sini över.: “Doğanın kızı ne allık, ne pudra tanımaktadır?” Hanne de bu düette (No.25) onun altın gibi kalbini över. Sona doğru ciddileşen ağır tempoda aşklarını

belirtirler. Av sahnesi ise, Simon’un la majör tondaki ilginç aryası (No.27) ile açılır: “Geniş otlaklara bir bakın! Köpeğin nasıl iz sürdüğünü görün”. Yaylı çalgıların canlı hareketlerle, basların gürültülü yuvarlamalarla vurguladığı sahnede, kuşun kalkışı, fişeklerin patlayışı etkili bir anlatımla çizilir. Ürkümüş tavşan küçük bir resitatifle (No.28) canlandırılırken, muhteşem boynuzlu geyik köylülerin ve avcılarının zafer çılgınlıklarıyla pekiştirilir. Bölümün sonu ise, neşeli ve coşkulu kutlanan bağbozumuna ayrılmıştır. Üçlünün bir resitatifle (No.30) belirttiği “sulu üzüm taneleri” fiçılarla getirilmekte, neşeli bir çalışmayla işlenmektedir. Bunu izleyen koro (No.31) “Yaşasın! Şarap hazır” çağrılılarıyla başlar. Flütler ve kemanlar baş döndürücü dans havaları çalmakta, tulum (gayda) sesleri duyulmakta, gırtlaklar yırtılırcasına bu Dionysos tarzı finali kutlamaktadırlar: “Yaşasın onu olgunlaştıran toprağımız; yaşasın onu koruyan fıçı, yaşasın onu akıtan testi!” (Süre 36’)

Mevsimlerin 4. ve son bölümü Kış, sisli ve karanlık bir havayla başlar: Enstümental girişte ağır (adagio) tempoda, yine kromatik yaklaşan do minör armonilerle durgun doğa canlandırılır (No.32). Simon (No.33) ve Lukas’ın (No.35) bu ağır havayı tanımlayan resitatiflerinden sonra Lukas, nefes almadan, çok hızlı (presto) bir tempoda “Derin kard yolunu kaybeden yolcular”ı anlatır (No.36): “Yorgun ve donmak üzere olan yolcular, uzaktaki ışığı fark ederek kulübeye yönelirler”. Ortam birden değişir: Sıcak bir odad yün iğirmekte,

konusulmakta ve şarkı söylenmektedir. Bir Çıkrık Şarkısı, vızıldaayan yaylı çalgılarla – bas çalgıların güçlü (sforzato) vurgulamalarıyla, ritmik ayak hareketlerini belirlemeleri eşliğinde – Hanne ve kızlar korusu tarafından canlandırılır (No.38). bundan sonra yine Hanne, bir köylü kızın soylu bir delikanlıyı sevmesini anlatan alaycı şarkıyı, koronun nakaratlarla katılımıyla söyler (No.40). Simon ise, biraz da felsefe içeren, yaşamın mevsimlerin sırasına göre ölüme ulaşan evrelerini anlatan aryasını (No.42) söyler: “Buraya bak, aldatılmış insan! Yaşamının tablosuna bak. Soluk kış yaklaşmakta ve sana açık mezarı göstermekte”. Ölümlü oluşun sonsuzluğa yenilmesi umudu, finalde egemen olur gibidir. Trompetler aydınlık ve berrak do majör tonalitede “Büyük sabahın doğuşu”nu müjdeler. Mutlu bir saflıkla dinsel bir ortam kaynaşmıştır. Üç solistin terzettosu ve iki koro birden “Cennetin kapılarının açıldığı, Tanrı’nın oturduğu kutsal dağın görüldüğü”nü haber verir. Koro sorar: Bu kapıdan kim geçecek?” Üçlü yanıt verir: “İyilik yapan... Dudaklarından doğruluk akan... Fakirlere ve sıkıntıya düşenlere yardım eden...” Sırasıyla birinci koro ve ikinci koronun soruları ve üçlünün yanıtı, adeta dinsel bir tören havası oluşturur. Haendel’i anımsatan bir koral füg, eseri sona erdirir. (Süre 20’)

Toplam süre 126’

- Aktüze İ. Müziği Okumak. Pan Yayıncılık. Nisan 2003.
- [http://imslp.org/wiki/Die_Jahreszeiten,_Hob.XXI:3_\(Haydn,_Joseph\)](http://imslp.org/wiki/Die_Jahreszeiten,_Hob.XXI:3_(Haydn,_Joseph))

